

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 592/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, Námestie M. R. Štefánika 1, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 2C/39/2023-399 z 18. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práv podľa čl. 13 a čl. 14 dohovoru a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu primerané finančné zadostučinenie a trovy vzniknuté v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi ako čiastočne úspešnému žalovanému v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia bol rozsudkom okresného súdu vo veci samej (v spojení s rozhodnutím odvolacieho súdu) priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 80,75 %. Nadväzne okresný súd uznesením č. k. 2C/39/2013-317 zo 16. augusta 2021 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania a zaviazal žalobcu k povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania v celkovej výške 2 251,30 eur do troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

3. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľ podal sťažnosť, v ktorej namietal abstraktnosť napadnutého uznesenia vo vzťahu k nepriznaniu uplatnených úkonov právnej služby, konkrétne ďalších porád advokáta s klientom. Zároveň namietal nesprávne spočítanie hodnoty v peniazoch za priznané úkony právnej služby.

4. Napadnutým uznesením okresný súd zmenil rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka tak, že zaviazal protistranu k povinnosti zaplatiť sťažovateľovi trovy konania 2 553,83 eur, keď na podklade jeho sťažnosti prehodnotil priznanie náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby a súčasne napravil nesprávny matematický výpočet výšky trov konania. Vo vzťahu k trovám konania za jednotlivé úkony právnej služby, za ktoré sťažovateľovi nebola náhrada trov priznaná, uviedol, že posudzoval každý konkrétny úkon samostatne, ako aj v spojení s ostatnými uskutočnenými úkonmi právnej služby. Takto potom korigoval výšku trov konania, keď priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za nepriznanú poradu zo 17. mája 2017. Za ostatné porady advokáta so sťažovateľom okresný súd sťažovateľovi nepriznal náhradu trov konania, a to s poukazom na § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom dôvod nepriznania uviedol vo vzťahu ku každej jednej porade individuálne. K tomu následne súhrnne uviedol, že z predložených záznamov nevyplývalo, že by predmetné úkony boli uskutočnené z dôvodu, že došlo k zmene dovtedy prezentovaného skutkového a právneho stavu. Ak vznikla potreba porady, ide o výkon práva strany sporu, avšak vzhľadom na skutkové okolnosti tejto veci uvedené pri jednotlivých poradách tieto porady neboli úkonom, ktorý by zakladal nárok na náhradu trov konania za poskytnutú právnu pomoc. Sťažovateľ si v sťažnosti uplatnil aj náhradu za úkon právnej služby spočívajúcej v podaní sťažnosti, za ktorú mu okresný súd nepriznal náhradu trov konania. Dôvodil tým, že v konaní o sťažnosti rozhoduje o tých trovách, ktoré vznikli do právoplatného skončenia veci. Poukázal pritom na to, že o trovách konania rozhoduje súd v súlade s § 262 ods. 1 a 2 CSP v rozhodnutí, ktorým sa konanie skončí, a nie je možné rozhodovať o ďalších trovách, ktoré mali účastníkovi konania vzniknúť bez priameho zmocnenia daného zákonom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opakuje argumenty predstreté okresnému súdu vo svojej sťažnosti. Tvrdí, že okresný súd mal o uplatnenom nároku na náhradu trov sťažnostného konania rozhodnúť osobitným výrokom, a nestačí, ak sa o tom zmieni iba v odôvodnení rozhodnutia. Okrem toho, odôvodnenie nepriznania trov konania za sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka nie je podľa neho dostatočné, nemá oporu v zákone a je svojvoľné. Rozhodovanie okresného súdu v obdobných veciach je odlišné, čo považuje za diskriminačné a v rozpore s čl. 14 dohovoru.

6. Nadväzne sťažovateľ uvádza argumentáciu, podľa ktorej mu mal okresný súd priznať náhradu trov konania aj za úkony právnej služby – porady s advokátom uskutočnené 13. septembra 2017, 10. októbra 2017 a 18. augusta 2019.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to z dôvodu, že o nároku na náhradu trov sťažnostného konania nerozhodol osobitným výrokom, ako aj z dôvodu nespokojnosti s tým, že mu okresný súd nepriznal náhradu trov konania za sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka a za niektoré porady s advokátom uskutočnené v priebehu sporu.

8. Sťažnostné námietky tak smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to ústavný súd považuje za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína nielen svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) ale aj to, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Ak ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, bolo to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

9. O žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru ústavný súd dospel po tom, čo sa oboznámil s dôvodmi napadnutého uznesenia. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia Civilného sporového poriadku, ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k premenným rozhodným pre vyčíslenie trov konania. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na tvrdenia, ktoré sťažovateľ uviedol v rámci sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, pričom výsledkom bola korekcia výšky trov konania v prospech sťažovateľa.

10. Vo vzťahu k sťažovateľom vznesenej ťažiskovej námietke o nerozhodnutí o ním uplatnenom nároku na náhradu trov konania o sťažnosti (v ktorom bol sťažovateľ iba čiastočne úspešný, pozn.), ústavný súd poukazuje na právne závery vyplývajúce zo svojho uznesenia sp. zn. III. ÚS 420/2023 z 18. augusta 2023, v ktorom sa venoval totožnej námietke. Ústavný súd v predmetnom uznesení poukázal na to, že v ustanoveniach o sťažnosti ako osobitnom prostriedku nápravy nesprávnosti uznesení vyššieho súdneho úradníka niet žiadnych ustanovení o tom, že by všeobecným súdom bola daná právomoc osobitne rozhodovať o trovách „sťažnostného“ konania, a preto ani zo systematického pohľadu na zákonnú úpravu náhrady trov konania nemožno dospieť k záveru, že Civilný sporový poriadok predpokladá alebo súdom prvej inštancie stanovuje rozhodovať

o náhrade trov sťažnosti po tom, čo o náhrade trov konania prvej inštancie rozhodli v súlade so zákonom v rozhodnutí, ktorým konanie na tejto inštancii všeobecného súdnictva končí. Ústavný súd rovnako poukázal na rôzne prípady procesnej aktivity strany sporu po právoplatnosti rozsudku vo veci samej, ktorá môže vyžadovať aj právne zastúpenie (vyčíslenie trov konania, žiadosť o vyznačenie právoplatnosti rozhodnutia, opravy vád rozsudku mimo uplatnenia riadneho opravného prostriedku – napr. návrh na opravu chyby v písaní a počítaní alebo návrh na doplnenie rozsudku). V tejto súvislosti ústavný súd uviedol, že ani pri týchto prostriedkoch nápravy, na ktoré je funkčne príslušný súd prvej inštancie, rovnako ako pri sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zákon nepredpokladá ďalšie rozhodovanie o náhrade trov konania. Ďalej dodal, že rozhodovanie o náhrade trov konania nie je cieľom sporového konania, ale zjednodušeným a koncentrovaným nástrojom na zabezpečenie náhrady ujmy, ktorá strane vznikla v súvislosti s uplatňovaním jej hmotného práva ako celku rôznych činností, a preto nie je dôvod na to, aby takáto sprievodná vedľajšia rozhodovacia činnosť všeobecných súdov, ktorá sa realizuje v jeho prvej inštancii, bola vôbec rozložená do nekonečného množstva rozhodnutí o trovách jednotlivých štádií konania, napríklad aj v súvislosti so sťažnosťou proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka.

11. Ústavný súd uvedené právne názory vyplývajúce z uznesenia vo veci sp. zn. III. ÚS 420/2023 považuje za aplikovateľné aj v prerokovávanej veci, a preto na ne v celom rozsahu poukazuje.

12. Právne závery okresného súdu preto v tomto smere nemožno považovať za arbitrárne, t. j. také, ktoré by nemali oporu v zákone, resp. popierali by podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku a vyhlášky. Je zjavné, že okresný súd sa návrhom sťažovateľa na náhradu trov konania o sťažnosti zaoberal a poskytol mu primeranú odpoveď, z ktorej zrozumiteľne vyplývajú dôvody, pre ktoré o tomto návrhu nerozhodoval. Nesúhlas sťažovateľa s uvedeným právnym názorom okresného súdu je legitímny, avšak v ústavnej sťažnosti neuviedol takú argumentáciu, na základe ktorej by ústavný súd mohol konštatovať zjavný exces okresného súdu. Námietky sťažovateľa jednak vychádzajú z nesprávnej premisy (úspech v konaní o sťažnosti, hoci sťažovateľ plne úspešný nebol) a jednak ani nepredstavujú konkrétnu a cieľnú argumentáciu proti príslušnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia, keď sťažovateľ výslovne odkazuje len na časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorom je formulovaný príslušný záver. Námietky sťažovateľa skôr predstavujú len generálny nesúhlas s právnym názorom okresného súdu bez dostatočne konkrétnej argumentácie, a neboli tak v súhrne spôsobilé spochybníť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia.

13. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o nepriznaní náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby (porady s advokátom) mal okresný súd na zreteli znenie § 251 CSP, a to, že na priznanie náhrady trov konania za konkrétny výdavok je nevyhnutné, aby išlo o výdavok vzniknutý v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, ktorý bol stranou sporu preukázaný, odôvodnený a účelne vynaložený. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Z napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že okresný súd si túto svoju povinnosť splnil, pretože z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Tie sú založené na posudzovaní účelnosti každého jedného úkonu právnej služby

a na skúmaní toho, či obsahom jednotlivých porád boli procesne významné skutočnosti vzťahujúce sa na predmet konania, či boli nevyhnutné a vykonané odôvodnene.

14. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v rámci rozhodovania o trovách konania za porady s advokátom uplatnil zákonom daný priestor na uváženie účelnosti trov konania a tieto svoje úvahy primeraným spôsobom odôvodnil. Ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. Otázka úplne presnej výšky náhrady trov v zásade nemá ústavnoprávny rozmer.

15. V tejto súvislosti ústavný súd súhrnne zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je a ani nemôže byť rozhodovanie o účelnosti trov konania, resp. prepočítavanie trov v „treťom stupni konania“ [obdobne I. ÚS 475/2020 (ZNaU 81/2020)]. Ústavnému súdu v žiadnom prípade neprináleží rozhodovať, za ktoré úkony právnej služby má alebo nemá byť strane sporu odmena priznaná, ale len posúdiť, či strany sporu, resp. v tomto prípade sťažovateľ dostal od okresného súdu náležitú odpoveď na všetky ním uplatnené relevantné námietky. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o „neudržateľnosti“ či arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

16. Ústavný súd tak sumarizuje, že okresným súdom aplikovaný postup pri hodnotení rozhodujúcich skutkových okolností veci nezakladá dôvod na jeho výnimočný zásah do napadnutého uznesenia v súlade s právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Nebolo zistené, že by posudzované uznesenie okresného súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, v rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou týkajúcou sa náhrady trov konania či nedostatočne odôvodnené. Ako už bolo uvedené, vzhľadom na predmet napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o výške trov konania, by zásah ústavného súdu mohol odôvodňovať jedine výnimočný exces v postupe a záveroch uznesenia okresného súdu, rozporný so samotnými princípmi spravodlivého súdneho konania, aký v okolnostiach danej veci ústavným súdom zistený nebol.

17. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že námietka sťažovateľa o ústavnej neudržateľnosti napadnutého uznesenia nemá opodstatnenie, a tak odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

18. Pokiaľ sťažovateľ identifikoval porušenie zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru v tom, že okresný súd údajne nerozhoduje v obdobných veciach rovnako, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ neuviedol žiadne konkrétne rozhodnutia, ktoré by boli v obdobných veciach rozdielne. Jeho námietka teda zostala v rovine ničím nepodloženého tvrdenia.

19. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď sťažovateľovi je priznané právo na náhradu trov konania v nižšej výške, než mu podľa vlastného názoru patrilo, v čom identifikuje porušenie svojich majetkových práv. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, k čomu nedošlo, nemožno

z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať ani za porušenie majetkových práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

20. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy patrí medzi základné interpretačné pravidlá tvorby a aplikácie právneho poriadku Slovenskej republiky vyjadrujúce viazanosť štátnych orgánov konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Uvedená základná, resp. všeobecná zásada nemá charakter samostatne uplatňovaného práva. Jej porušenie možno namietat' len súčasne s ochranou konkrétnych základných práv a slobôd zaručených ústavou (resp. medzinárodnou zmluvou). Keďže v posudzovanej veci nebolo zistené porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, nemohlo dôjsť ani k porušeniu tohto základného interpretačného, resp. aplikačného pravidla.

21. Vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti znovu neostávalo ústavnému súdu iné, iba ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu